

PRZYKŁADOWA PEŁNA ODPOWIEDŹ

Świat ducha a świat rozumu. Omów zagadnienie na podstawie *Romantyczności* Adama Mickiewicza. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

LEKTURA BAZOWA

Adam Mickiewicz, *Romantyczność*

EPOKA

Romantyzm

CZAS WYPOWIEDZI

ok. 4 min

OPRACOWANIE

nauczyciele Odrabiamy

ZESKANUJ TELEFONEM ALBO KLIKNIJ

Kursy maturalne

Pakiet 10 kursów do matury 2027 od Odrabiamy.pl.

Przećwicz to pytanie

Darmowy symulator matury ustnej. Ocena wg kryteriów CKE.

Posłuchaj

Darmowy kurs z opracowaniem pytań jawnych 2027.

JAK Z TEGO KORZYSTAĆ

To gotowa wypowiedź, taka jak na egzaminie. Etykiety na marginesie pokazują, z jakich kroków się składa. Nie ucz się jej na pamięć: zbuduj własną według tego samego planu, a potem sprawdź się w symulatorze (kod QR „Przećwicz to pytanie” wyżej).

TEZA

wstęp, który od razu mówi, co będziesz udowadniać

Początek lat 20. XIX wieku to przełomowy moment dla polskiej literatury. Nowi twórcy odrzucili założenia poprzedniej epoki. Zamiast racjonalnego podejścia do świata zaproponowali jego poznawanie w sposób pozazmysłowy. W nadchodzącej epoce miały rządzić uczucia, intuicja i wiara. W okresie romantyzmu kontrastowano ze sobą świat rozumu i świat ducha. Pozytywnie postrzegano właśnie tę drugą wartość.

Z LEKTURY

sceny i postacie z
lektury bazowej
omówione pod tęzę

Zderzenie tych dwóch światów dobrze widać w *Romantyczności* Adama Mickiewicza. Świat pozazmysłowy reprezentuje Karusia, której objawia się duch ukochanego. To jednostka wyjątkowa i niezwykle wrażliwa, a co najważniejsze - zdolna nawiązać kontakt z zaświatami. Ma to jednak swoje konsekwencje. Dziewczyna z trudem odróżnia sen od jawy: zatacza się, próbuje objąć ukochanego, a w dodatku myli dzień z nocą.

Patrzący na to prosty lud zaczyna się modlić, bo głęboko wierzy w obecność ducha. Narrator nie należy do tej społeczności, ale utożsamia się z jej poglądami. Nie można tego powiedzieć o Starcu, który podchodzi do świata czysto rozumowo. To znaczy, że jeśli nie może czegoś zobaczyć albo dotknąć, to coś dla niego nie istnieje. Starzec lekceważy Karusię i zgromadzony wokół niej tłum, drwi z ludowych wierzeń. Jest arogancki i nieczuły - taki zestaw cech raczej odpycha i źle świadczy o reprezentowanych przez niego wartościach. Dla porównania romantyczne „czucie” wydaje się pełniejsze i bardziej wartościowe, bo bierze się z ludzkiej empatii i wrażliwości.

KONTEKST

drugi tekst lub zjawisko,
zestawione z lekturą

Postrzeganie kwestii duchowości i racjonalności zmienia się natomiast w kolejnej epoce. Następuje wtedy ponowny zwrot ku nauce, doświadczeniu i zdrowemu rozsądkowi. Ciekawym kontekstem dla ballady Mickiewicza jest *Lalka* Prusa. Tutaj światy ducha i rozumu spotykają się w osobie Wokulskiego. Na co dzień racjonalny i rozważny kupiec stracił głowę dla arystokratki. W kontaktach z Łęcką ujawnił swoją romantyczną naturę - w młodości zaczytywał się przecież w dziełach romantyków. Dopiero zawód miłosny uświadomił Wokulskiemu - przynajmniej na krótką chwilę - jak szkodliwe może być kierowanie się w życiu uczuciami.

WNIOSEK

spięcie obu części i
odpowiedź na pytanie

Omówione dzieła pokazują, jak w kolejnych epokach zmieniał się postrzeganie dwóch wartości: ducha i rozumu. *Romantyczność* była tekstem programowym romantyzmu, więc jak można się domyślić, przedstawia ten światopogląd w korzystnym świetle. Z kolei racjonalizm kojarzy się w balladzie z bezduszością. W pozytywistycznej *Lalce* jest na odwrót: tu liczą się zdrowy rozsądek i przedsiębiorczość, a uczucia mogą przynieść człowiekowi zgubę.